

Uchwała z dnia 19 czerwca 2007 r., III CZP 47/07

Sędzia SN Henryk Pietrkowski (przewodniczący, sprawozdawca)

Sędzia SN Teresa Bielska-Sobkowicz

Sędzia SN Marian Kocon

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa Wioletty Z. i Piotra Z. przeciwko Skarbowi Państwa, Naczelnikowi Urzędu Skarbowego w G.W. o zapłatę, po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 19 czerwca 2007 r. zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim postanowieniem z dnia 29 grudnia 2006 r.:

"Czy dopuszczalna jest droga sądowa dla dochodzenia przez prowadzącego parking od Skarbu Państwa – Naczelnika Urzędu Skarbowego należności za przechowanie pojazdu, którego własność przeszła na rzecz Skarbu Państwa z mocy prawa na podstawie art. 130a ust. 10 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (jedn. tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 108 poz. 908 ze zm.)?"
podjął uchwałę:

Niedopuszczalna jest droga sądowa w sprawie z powództwa jednostki prowadzącej parking przeciwko Skarbowi Państwa o zapłatę należności za parkowanie pojazdu, którego własność przeszła na rzecz Skarbu Państwa z mocy prawa na podstawie art. 130a ust. 10 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (jedn. tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 108, poz. 908 ze zm.).

Uzasadnienie

Przedstawione do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne powstało przy rozpoznawaniu przez Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim apelacji powodów od wyroków Sądu Rejonowego w Gorzowie Wielkopolskim, wydanych w połączonych do wspólnego rozpoznania sprawach, których przedmiotem było żądanie zasądzenia opłaty za przechowywanie na parkingu usuniętych z drogi pojazdów.

W obu sprawach Sąd Rejonowy uznał, że pozwany Skarb Państwa, który stał się z mocy prawa – na podstawie art. 130a ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (jedn. tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 108, poz. 908 ze zm. – dalej: „Pr.r.d.”) – właścicielem usuniętych pojazdów, łączyła z powodami, jako osobami prowadzącymi parking, odpłatna umowa przechowania zawarta w sposób dorozumiany.

Sąd Okręgowy rozpoznając w drugiej sprawie apelację stron nabrał wątpliwości co do dopuszczalności drogi sądowej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wątpliwości Sądu Okręgowego wynikają z uzasadnień wyroków Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 8 września 2006 r., I OSK 1184/05 i I OSK 1185/05, który uznał, że ustalanie wynagrodzenia za przechowywanie pojazdów przejętych na własność Skarbu Państwa na podstawie art. 130a ust. 10 Pr.r.d. następuje w drodze administracyjnej, a do wynagrodzenia za dozór pojazdu stosuje się przepisy ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (jedn. tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 229, poz. 1954 ze zm.). Stosowanie tych przepisów wynika – jak uznały sądy administracyjne – z odesłania zawartego w § 3 pkt 1 lit. a rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 kwietnia 2002 r. w sprawie rozciągnięcia stosowania przepisów ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz.U. Nr 50, poz. 449 – dalej: „rozporządzenia z dnia 23 kwietnia 2002 r.”).

Stanowisko to należy podzielić z zastrzeżeniem wskazania – jako podstawy prawnej – przepisu § 3 pkt 1 lit. a, stanowiącego, że przepisy ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (jedn. tekst: Dz.U. z 1991 r. Nr 36, poz. 161 ze zm. – dalej: „u.p.e.a.”) dotyczące m.in. przechowywania ruchomości stosuje się do rzeczy, które stały się własnością Skarbu Państwa na podstawie prawomocnego orzeczenia przepadku przedmiotów, wydanego w postępowaniu karnym, w postępowaniu w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe, w postępowaniu administracyjnym, w postępowaniu cywilnym oraz w postępowaniu w sprawach o wykroczenia. Przepis ten może więc mieć zastosowanie odnośnie do przechowywania ruchomości na podstawie postanowienia o przepadku przedmiotów, wydanego zgodnie z art. 412 k.c., art. 44 k.k. i innych przepisach o charakterze represyjnym. Przepisy art. 130a ust. 6 i 10 Pr.r.d. nie mają takiego charakteru, na co wskazuje ich brzmienie. Zgodnie z art. 130a ust. 6 Pr.r.d., usunięty pojazd umieszcza się na wyznaczonym przez starostę

parkingu strzeżonym do czasu uiszczenia opłaty za jego usunięcie i parkowanie, a wysokość opłat ustala rada powiatu, natomiast art. 130a ust. 10 Pr.r.d. stanowi, że pojazd usunięty i nieodebrany przez uprawnioną osobę w terminie sześciu miesięcy od dnia usunięcia uznaje się za porzucony z zamiarem wyzbycia się. Pojazd ten przechodzi na rzecz Skarbu Państwa z mocy ustawy. Skoro więc pojazd usunięty i nieodebrany uznaje się za porzucony z zamiarem wyzbycia się, a ponadto przechodzi na rzecz Skarbu Państwa z mocy ustawy, to przyjęte w art. 130a ust. 6 i 10 Pr.r.d. rozwiązanie nie może być kwalifikowane jako przechowywanie ruchomości na podstawie prawomocnego orzeczenie przepadku przedmiotów – wydanego w postępowaniach sądowych i administracyjnych wymienionych w § 3 pkt 1 lit. a rozporządzenia z dnia 23 kwietnia 2002 r., lecz jako przechowywanie ruchomości na podstawie przepisów o likwidacji niepodjętych depozytów i nieodebranych rzeczy (§ 3 pkt 1 lit. b rozporządzenia z dnia 23 kwietnia 2002 r.).

Rozstrzygnięcie przedstawionego zagadnienia prawnego wymaga określenia, czy pozwany Skarb Państwa łączy z powodami, jako osobami prowadzącymi parking, na którym umieszcza się pojazdy usunięte z drogi w trybie administracyjnym, umowa przechowania, a więc stosunek zobowiązaniowy w rozumieniu prawa cywilnego, czy też strony związane są stosunkiem prawnym uregulowanym przepisami prawa publicznego, zważywszy, że dotyczy on parkowania (art. 130a ust. 6 Pr.r.d.), do którego mają zastosowanie przepisy rozporządzenia o przechowywaniu.

Stosunek prawny, którego przedmiotem jest parkowanie, określane także w powołanych przepisach jako przechowywanie usuniętych pojazdów, nie ma charakteru cywilnoprawnego. Jest to typowy stosunek administracyjny powstały na skutek władczych działań organów administracyjnych, polegających na tym, że po usunięciu pojazdu jego właściciel powiadamiany jest w trybie administracyjnym o przejściu pojazdu na rzecz Skarbu Państwa w razie nieodebrania pojazdu w ustawowym terminie, podstawą do odbioru pojazdu jest zezwolenie administracyjne, którego wydanie uzależnione zostało m.in. od uiszczenia opłaty za usunięcie pojazdu i parkowanie (§ 5 i 6 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 2 sierpnia 2002 r. w sprawie usuwania pojazdów, Dz.U. Nr 134, poz. 1133 ze zm. – dalej: "rozporządzenie z dnia 2 sierpnia 2002 r."), a wysokość tej opłaty ustala rada powiatu (art. 130a ust. 6 Pr.r.d.).

Po nieodebraniu pojazdu przez uprawnioną osobę i przejściu jego własności na rzecz Skarbu Państwa pomiędzy jednostką prowadzącą parking a nowym właścicielem pojazdu, którym stał się Skarb Państwa, nie dochodzi do zawarcia umowy przechowania pojazdu. Wprawdzie w doktrynie trafnie wskazuje się, że źródłem obowiązku przechowania rzeczy nie zawsze jest umowa i jako przykłady wymienia się przechowanie rzeczy zajętych w toku postępowania egzekucyjnego przez dozorcę ustanowionego przez komornika, przechowanie rzeczy znalezionych, przechowanie rzeczy zastawnika oraz przechowanie na mocy orzeczenia sądu o oddanie rzeczy do depozytu sądowego, to jednak w tych przypadkach źródłem stosunku zobowiązaniowego zawsze jest przepis prawa. Z doktrynalnego punktu widzenia konstrukcja taka nie może budzić zastrzeżeń. (...) Oprócz klasycznych źródeł zobowiązań przedstawiciele nauki prawa wskazują, że w ustawach mieszczą się przepisy łączące z pewnymi czynami lub innymi zdarzeniami powstanie zobowiązania.

W rozważanym przypadku nie ma przepisu, który tworzy między jednostką prowadzącą parking a Skarbem Państwa cywilnoprawny stosunek przechowania pojazdu. Nie jest nim ani art. 130a ust. 10 Pr.r.d., ani żaden inny przepis zawarty w Prawie o ruchu drogowym i wydanych na jego podstawie aktach prawnych. Z § 7 ust. 2 i § 8 ust. 1 rozporządzenia z dnia 2 sierpnia 2002 r. wynika, że w przypadku nieodebrania pojazdu z parkingu w terminie określonym w art. 130a ust. 10 Pr.r.d. jednostka prowadząca parking powiadamia o tym, nie później niż trzeciego dnia od dnia upływu tego terminu, właściwy miejscowo urząd skarbowy oraz podmiot, który wydał dyspozycję usunięcia pojazdu, a następnie naczelnik właściwego urzędu skarbowego orzeka o przejęciu na rzecz Skarbu Państwa nieodebranego pojazdu. Na podstawie tych przepisów nie dochodzi więc do nawiązania stosunku cywilnoprawnego w zakresie przechowywania pojazdu. Przyjęte w nich uregulowania uzasadniają natomiast stwierdzenie, że po zakończeniu postępowania administracyjnego w przedmiocie przejęcia na rzecz Skarbu Państwa nieodebranego pojazdu nowy jego właściciel, którym jest Skarb Państwa, wstępuje w taki stosunek administracyjny, jaki łączył dotychczasowego właściciela z podmiotem prowadzącym parking. Jeżeli więc wynikający z takiego stosunku administracyjnoprawnego spór dotyczy okresu, za jaki Skarb Państwa obciążony jest obowiązkiem uiszczenia opłaty za parkowanie, to uznać należało, że w sprawie z powództwa jednostki prowadzącej parking przeciwko Skarbowi

Państwa o zapłatę należności za parkowanie pojazdu, którego własność przeszła na rzecz Skarbu Państwa z mocy prawa na podstawie art. 130a ust. 10 Pr.r.d., droga sądowa jest niedopuszczalna.

Z tych względów należało podjąć uchwałę, jak wyżej (art. 390 § 1 k.p.c.).